

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ ПІД ВПЛИВОМ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Актуальність проблеми дослідження. Варто зазначити, що формування української національної ідеї є дуже актуальною та важливою на сучасному етапі, оскільки в Україні розпочалася і триває російська агресія. У всі часи існування держави українці боролись за незалежність. Росія завжди старалася поневолити Україну. Навіть тепер, коли вже проголошено незалежність, вона почала агресію проти України на мовному і релігійному ґрунті.

Проблема формування української національної ідеї опрацьовувалась такими видатними науковими діячами, як: М. Попович, В. Вернадський, Т. Снайдер, М. Мінаков, М. Ярмоленко, О. Забужко, М. Драгоманов, Л. Шкляр, С. Коновалець, Б. Червак, О. Рудакевич, А. Фурман та інші.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз впливу російської агресії та особливості і своєрідності формування української національної ідеї.

Завдання дослідження: проаналізувати концепції впливу впливу російської агресії, з'ясувати найважливіші проблеми національної ідеї, а також сформулювати особливості та специфіку української національної ідеї.

Об'єкт дослідження: вплив російської агресії на формування української національної ідеї.

Предмет дослідження: специфіка формування української національної ідеї під впливом російської агресії.

Національна ідея – це духовна основа життєдіяльності нації, яка задає їй ціннісні орієнтири. Уявлення й розуміння схожості історичної долі, власний ідеал народу, призначення нації та її місце в навколишньому світі розглядається на побутовому рівні. На політичному рівні – система символів і вольовий рух, що виступають духовною базою національних рухів і національної самоідентифікації, стрижень національної свідомості, політичний план майбутнього нації. На теоретичному рівні – узагальнена вихідна позиція в аспектах державотворення, національної зацікавленості, національної безпеки тощо. На пізнавальному рівні – структура, що відображає оцінку визначних представників суспільної думки на процесі націєстановлення, державотворення, на місце й роль націоналізму [2, с. 5].

Досвід усіх років нашої державної незалежності переконливо доводить, що основною перевагою і орієнтиром суспільного життя та державотворення є українська національна ідея. Принципово значним кроком на шляху до становлення громадянського суспільства і побудови правової держави постає аналіз змісту даної ідеї, можливості та концептуально-методологічного застосування при розв'язанні соціальних проблем. Відтак основна увага скерована на використання понятійно-категоріального інструментарію національної ідеї у форматі реалізації етнічного і політичного підходів до пояснення націє- і державотворення, глибинних психологічних основ її функціонування [3, с. 35].

Сучасне українське суспільство виступає складним перехідним суспільством, котре потребує системи основних цінностей, чітко окреслених економічних і соціокультурних орієнтацій. Тому надзвичайно важливою проблемою постає соціокультурна ідентифікація України, тобто усвідомлення своєї totoжності з певною культурною моделлю на основі національної ідеї [4, с. 165]. Один з фундаторів вітчизняної націоналістичної професор Л. Ребет стверджує - консолідуючою силою суспільства впродовж тривалого періоду історії була релігійна ідея. В нових історичних умовах - наприкінці XIX століття - цю роль на себе «перейняла національна ідея». «Ми не повинні приховувати ці реалії і маємо визнати: Україна – як єдина цілісність, як стабільне суспільство, як мирна територія і прогнозована держава, - зауважував Л. Кучма, - відбулася завдяки, перш за все, могутній консолідуючій силі державницької національної ідеї, високопрофесійному менеджменту, мудрості народу і відповідальності зрілих верств його еліти» [5, с. 126].

Відмова від почуття національної неповноцінності та низькосортності, яке наші вороги віками нам прищеплювали є необхідною умовою нашого національного відродження. Усвідомлення нашої меншовартості призвело до втрати історичної пам'яті, національної гідності і гордості, що сьогодні загрожує не тільки нашій культурі, але й взагалі нашому майбутньому [1, с. 99]. У зв'язку з цим дійовим засобом відродження нації є формування в людини почуття національної гідності, що допоможе позбутися почуття національної меншовартості, усвідомлення особистістю своєї належності до певного етносу. Варто підкреслити, що за відсутності національної самоідентифікації не може бути й мови про розвиток у людини національної самосвідомості, а отже, й національної гідності [5, с. 125].

Належну увагу слід приділяти критеріям сформованості національної самосвідомості, з-поміж яких виокремлюють: когнітивний (тут отримують міцні знання про свої національні ознаки (історія, культура, мова, особливості ментальності) та ознаки інших спільнот, що є основою національної ідентифікації), емоційно-ціннісний (ставлення до національних цінностей і духовних надбань українського народу), діяльнісно-практичний (прагнення, не зважаючи на рід занять, реалізувати себе як патріота).

Наша держава й до сьогодні знаходиться у стані відкритого збройного конфлікту, інакше кажучи в стані гібридної війни, де провідну роль відіграє інформація. На сьогоднішній день актуальним є вирішення питання, щодо підготовки фахівців стосовно захисту інформаційного простору від шкідливих впливів, задля подолання вже нанесеної шкоди та зміцнення інформаційної безпеки. Для цього у вищих навчальних закладах слід ввести спекурси, створити відповідні спеціальності, налагодити обмін науковцями. Першочерговими кроками для захисту інформаційної безпеки є збільшення об'ємів української преси, телепередач, кіно, Інтернет-ресурсів, а також забезпечення їх просування на зовнішній ринок іноземними мовами; інформаційно працювати із Південно-Східними регіонами України; знаходити шляхи просування національного інформаційного продукту на територію РФ; створити позитивний імідж України та брендувати його на міжнародній арені [3, с. 36].

Основною сутнісною ознакою воєнно-політичного конфлікту, на відміну від агресії, є збройна боротьба, як двосторонній процес використання зброї. Без збройної боротьби, власне, немає ні війни, ні збройно-політичного конфлікту. У збройній боротьбі переплітаються, концентруються всі зусилля держав, усі їхні потенційні можливості, тому що за її допомогою досягаються їхні політичні інтереси та цілі. Ненасильницькі ж засоби стають підпорядкованими збройній боротьбі і відіграють другорядну роль. При цьому збройна боротьба має відносну самостійність. Вона ніби характеризує насильницьку воєнно-технічну сторону війни, що підкоряється своїм власним законам.

Основною метою інформаційної агресії на психологічному рівні є зниження свідомості людини до стану загрози і відчуття страху. Такі агресивні інформаційні технології не один рік відпрацьовувалися на внутрішньому медіа-просторі російськими провладними структурами проти власного населення. За принципом синергії їх дія, звичайно, суттєво підсилюється в ситуації загрози життю людини [1, с. 165].

В результаті дослідження ми прийшли до таких висновків: проблема формування національної ідеї, є важливим чинником особливо в українській молоді, національно-духовних і морально-патріотичних цінностей та ідеалів, а також є надзвичайно важливою з огляду на її роль і місце у формуванні майбутнього фахівця-патріота. Процес формування у молоді національно-патріотичної (патріотизм є фундаментальною ціннісно-світоглядною і духовною категорією) ідеї та свідомості є надзвичайно складним, багатоаспектним і довготривалим, а система виховання повинна спрямовувати своє вістря на усвідомлення кожним громадянином України відповідальності за долю своєї Вітчизни, готовності не тільки словами, але й ділом захищати суверенітет і територіальну цілісність у зв'язку з російською агресією на Півдні і Сході України.

Отже, останні трансформаційні процеси в українському суспільстві вплинули на необхідність формування української національної ідеї та на її неабияку значимість, а саме:

- 1) у зв'язку з російським вторгненням на нашу територію, зростає необхідність звернути більшу увагу на нашу національну ідею в контексті української політичної, економічної, військової та найбільше соціальної реальності;
- 2) російська агресія посприяла консолідації нації, саме в плані зростання національної свідомості та українського патріотизму, а також визнання державою своєї індивідуальності та самотності.

Список використаних джерел

1. Гнасевиц Н. В. Українська національна ідея: генеза та сучасний зміст. Світоглядні та соціокультурні засади формування української модерної нації: моногр. авт.колектив: О. М. Рудакевич (керівник) та ін. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 256 с
2. Кубаєвський М. Сутність української національної ідеї. Психологія і суспільство, 2015. №4. 5-27 с.
3. Медвідь Ф. Українська національна ідея як детермінанта державотворчих процесів Політичний менеджмент, 2016. №1. 35-41 с.
4. Нагорна Л. Національна ідея, Смолій В. та ін. НАН України Енциклопедія історії України. 2016. 728 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Natsionalna_ideia.